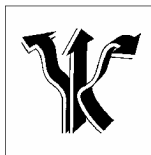

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

“РЕКРЕАЦІЙНА ГЕОГРАФІЯ”

(для бакалаврів спеціальності
“Туризм” і спеціалістів, магістрів спеціальності
“Фізичне виховання”)

МАУП

Київ 2005

Підготовлено викладачем *Г. В. Білою*

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного туризму
(протокол № 2 від 19.09.04)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Біла Г. В. Навчальна програма дисципліни “Рекреаційна географія”
(для бакалаврів спеціальності “Туризм” і спеціалістів, магістрів спеціальності “Фізичне виховання”). — К.: МАУП, 2005. — 15 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Рекреаційна географія”, вказівки до виконання контрольної роботи, завдання для контрольних робіт, контрольні питання, а також список рекомендованої літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У сучасний період в багатьох регіонах світу туризм перетворився в масове явище, і феномен рекреації виступає як особливий предмет уваги. Виникли нові спеціальності, є дослідження, що ілюструють позитивний вплив на світову економіку. Фахівці з організації рекреаційної діяльності, туризму зокрема, повинні розуміти стан світових туристичних процесів, не обмежуючись лише запам'ятовуванням місць відпочинку на земній кулі.

Мета курсу “Рекреаційна географія” — ознайомити студентів з основними поняттями рекреаційної діяльності, сформуванню уявлення про роль рекреаційних ресурсів у сфері рекреаційних послуг, необхідність їх раціональної експлуатації та охорони, а також поняття щодо сутності сучасного рекреаційного природокористування.

Предметом вивчення є загальні закономірності розміщення рекреаційних ресурсів, принципи і методи рекреаційно-туристичної оцінки територій та їх районування, механізм функціонування територіально-рекреаційних систем.

Основні завдання курсу:

- ознайомити з основними визначеннями понять “рекреація”, “рекреаційна діяльність”, “рекреаційні ресурси”, “рекреаційний потенціал”, “рекреаційні комплекси”;
- визначити сутність рекреаційного районоутворення і районування території, умови і чинники рекреаційної спеціалізації території;
- сформуванню уявлення про зразки простору, стандарти та переваги рекреаційної діяльності різних соціокультурних утворень і рекреаційних регіонів світу;
- ознайомити з рекреаційним потенціалом України;
- визначити особливості сучасних міжнародних туристичних потоків, фактори, що впливають на кількісні та якісні зміни їх показників;
- розкрити сутність основних підходів і методів визначення ефективності використання рекреаційних ресурсів.

Дисципліна “Рекреаційна географія” викладається для студентів спеціальностей “Туризм”, “Фізичне виховання” спеціалізації “Менеджмент туристичної діяльності”.

Основні організаційні форми вивчення дисципліни — лекції, семінарські та практичні заняття, виконання контрольних робіт (для студентів заочної форми навчання), контрольний залік.

Тематика практичних занять спрямована на опрацювання теоретичних основ і містить такі завдання:

- аналіз складників рекреаційного потенціалу і оцінка розвитку рекреаційної спеціалізації території;
- розроблення індивідуальних туристичних маршрутів згідно з соціальною характеристикою “уявних” туристів;
- оцінка проекту активізації рекреаційної діяльності в Автономній Республіці Крим;
- використання різних типів рекреаційних об’єктів в організації функціонування певного рекреаційного комплексу;
- оцінка економічної ефективності від використання природних рекреаційних ресурсів;
- розроблення шляхів поліпшення рекреаційної діяльності.

За підсумками вивчення курсу студенти повинні

знати:

- визначення основних понять курсу;
- загальні закономірності розміщення рекреаційних ресурсів;
- принципи, методи оцінки рекреаційних територій та механізми функціонування територіально-рекреаційних систем (TRC).

уміти:

- орієнтуватися в географічному розташуванні рекреаційних ресурсів;
- охарактеризувати рекреаційні регіони світу;
- оцінювати рекреаційний потенціал певних територій;
- пояснювати зміни якісних і кількісних показників сучасних туристичних потоків;
- доводити необхідність раціонального використання рекреаційних ресурсів;
- визначити роль рекреаційних ресурсів в організації різних форм рекреаційної діяльності.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни

“РЕКРЕАЦІЙНА ГЕОГРАФІЯ”

№ пор.	Назва розділу і теми
	<i>I. Вступ</i>
1	Предмет, мета і завдання курсу
2	Феномен рекреації. Еволюція рекреаційної діяльності
	<i>II. Методологічні основи рекреаційної географії</i>
3	Об’єкт і предмет дослідження рекреаційної географії, місце рекреаційної географії в системі географічних наук
4	Основні терміни і поняття рекреаційної географії
5	Картографічний метод дослідження в рекреаційній географії
	<i>III. Рекреаційний потенціал</i>
6	Рекреаційні ресурси, закономірності їх розміщення
7	Рекреаційний потенціал України
	<i>IV. Рекреаційне районування</i>
8	Рекреаційне районування
9	Класи рекреаційного районування
	<i>V. Рекреаційні регіони світу</i>
10	Характеристика рекреаційних регіонів світу, особливості стандартів рекреаційної діяльності
11	Особливості міжнародних рекреаційних потоків

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

“РЕКРЕАЦІЙНА ГЕОГРАФІЯ”

Розділ I. Вступ

Тема 1. Предмет, мета і завдання курсу

Предмет курсу “Рекреаційна географія”. Зміст рекреаційної географії. Актуальність вивчення предмета. Мета і завдання. Література до курсу, її типологія, практичні можливості пошуку і використання.

Джерела інформації оперативного характеру: Інтернет, ЗМІ.

Література [3; 5–9; 12; 22]

Тема 2. Феномен рекреації. Еволюція рекреаційної діяльності

Аналіз сутності рекреації. Рекреація як соціальне явище. Причини феномена рекреації. Зв'язок процесів освоєння території з історією туризму. Характерні риси рекреаційної активності залежно від рівня процесу освоєння території. Поняття “рекреація” (“відпочинок”) у різних соціо-культурних системах, порівняння сучасної та “радянської” сутності поняття.

Література [1–8; 13–17; 20]

Розділ II. Методологічні основи рекреаційної географії

Тема 3. Об'єкт і предмет дослідження рекреаційної географії, місце рекреаційної географії в системі географічних наук

Об'єкт і предмет дослідження рекреаційної географії, місце в системі географічних наук. Поняття об'єкта і предмета дослідження в цілому. Еволюція у визначенні предмета дослідження. Причини акценту на ТРС як предмета дослідження. Визначення сучасного погляду на об'єкт і предмет дослідження. Два напрями дослідження. Зв'язок рекреаційної географії з різними географічними дисциплінами. Дослідження рекреації як комплексний науковий напрям. Рекреаційна географія як самостійна географічна дисципліна.

Література [1–4; 8–15; 21; 22]

Тема 4. Основні терміни і поняття рекреаційної географії

Необхідність змістовної методологічної основи вивчення науки. Практичні можливості визначення понять. Поняття теорії соціокультурних систем — соціокультурні утворення, соціокультурний простір.

Відпочинок (рекреація). Вільний час. Рекреаційні ресурси. Рекреаційна освоєність. Територіальна рекреаційна система. Види рекреації: туризм і екскурсія, зовнішній і внутрішній туризм, їх відмінності. Пасивна і активна рекреації. Цикли рекреації.

Література [1–4; 6–8; 11–13; 17–21]

Тема 5. Картографічний метод дослідження в рекреаційній географії

Значення карт. Области використання карт. Елементи карти. Властивості карти. Поняття карти. Класифікація карт. Туристичні карти. Атлас. Картоїди. Групи прийомів використання карт.

Література [1–6; 9–12; 14–16; 19]

Розділ III. Рекреаційний потенціал

Тема 6. Рекреаційні ресурси, закономірності їх розміщення

Рекреаційні ресурси та їх типи: природні (кліматичні, бальнеологічні), соціально-економічні, історико-культурні. Види рекреаційних територій світу. Особливості розміщення кожного виду та типу рекреаційних ресурсів. Вплив рекреаційних ресурсів на рекреаційну спеціалізацію.

Необхідність раціонального природокористування. Рекреаційний потенціал території. Рекреаційна інфраструктура.

Література [1–5; 9–14; 16–19; 21]

Тема 7. Рекреаційний потенціал України

Визначення понять рекреаційних ресурсів і територій в законодавстві України. Структура рекреаційних земель. Необхідність удосконалення законодавчої бази для раціонального використання рекреаційних ресурсів. Природні рекреаційні ресурси, їх розміщення: гідромінеральні, лікувальні грязі, кліматичні, ландшафтні. Соціально-економічні ресурси та ресурси заповідних територій. Історико-культурні ресурси. Проблеми та перспективи розвитку рекреаційної інфраструктури в Україні.

Література [1–9; 17–22]

Розділ IV. Рекреаційне районування

Тема 8. Рекреаційне районування

Сутність процесу районування. Рекреаційне районування як об'єктивний процес формування районів. Генезис районів масового туризму. Етапи рекреаційного районування, роль природного середовища у процесі рекреаційного районування. Часові характеристики формування рекреаційних районів. Сучасний стан розвитку районів світу та України залежно від етапу рекреаційного районування. Поняття рекреаційного району.

Література [2–5; 7–11; 20–22]

Тема 9. Класи рекреаційного районування

Районування як наукова процедура. Методи, принципи рекреаційного районування. Визначення класу рекреаційного районування залежно від мети. Приклади різних класів. Визначення відмінних рис між районуванням і зонуванням. Типологічне районування, його практичне значення.

Література [3–5; 8–12; 17–19]

Розділ V. Рекреаційні регіони світу

Тема 10. Характеристика рекреаційних регіонів світу, особливості стандартів рекреаційної діяльності

Принципи типологічного районування для виділення різних рекреаційних регіонів світу. Середземноморський рекреаційний підрайон і характеристика стандартів рекреаційної діяльності, зразків простору. Західно-, середньо- та північноєвропейський підрайони. Американський рекреаційний регіон. Визначення і характеристика підрайонів. Азіатський рекреаційний регіон. Африканський рекреаційний регіон. Австралійський рекреаційний регіон. Рекреаційний регіон Океанії.

Література [11–19; 21; 22]

Тема 11. Особливості міжнародних рекреаційних потоків

Фактори, що впливають на показники міжнародних рекреаційних потоків. Варіанти розміщення країн світу, які постачають або приймають рекреантів. Динаміка рекреаційних потоків різних регіонів світу.

Література [1–5; 8–11; 15–19]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Відповідно до навчального плану студенти виконують контрольну роботу. Номер варіанта завдання контрольної роботи студент визначає за останньою цифрою номера своєї залікової книжки. Наприклад, якщо остання цифра номера залікової книжки “3”, то студент вибирає варіант “3”.

Передбачено сім варіантів контрольної роботи, які містять по два питання: перше — теоретичного характеру, вимагає розкриття основних понять і термінів рекреаційної географії, визначення основних методологічних принципів; друге питання спрямоване на практичне використання теоретичних основ при складанні комплексної характеристики певних типів рекреаційних ресурсів світу або певного рекреаційного регіону. Для його висвітлення доцільно складання картосхем, картодіаграм, карт, таблиць тощо.

Для послідовного і чіткого викладу матеріалу слід скласти план роботи.

Під час виконання роботи необхідно використовувати джерела, наведені в навчальній програмі і рекомендовані на лекціях, а також підручники та нормативні акти, що відповідають темі роботи.

Обсяг контрольної роботи — не більше 20 сторінок формату А4. Контрольна робота повинна містити вступ, основну частину, висновки. Наприкінці роботи необхідно навести список використаної літератури, вказати дату виконання і поставити підпис.

Після перевірки контрольної роботи і одержання позитивної оцінки студент допускається до екзамену.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Феномени рекреації. Типи рекреації. Співвідношення між різними рекреаційними циклами.
2. Бальнеологічні ресурси світу.

Варіант 2

1. Внутрішній та міжнародний туризм: аналіз понять, статистичний аналіз потоків.
2. Кліматичні ресурси світу.

Варіант 3

1. Рекреаційне природокористування і охорона природи.
2. Характеристика стандартів та особливості рекреації Азіатського рекреаційного району (або підрайону: східно-, південноазіатського за вибором).

Варіант 4

1. Особливості рекреації як форми діяльності.
2. Рекреаційний потенціал Австралії та Океанії.

Варіант 5

1. Екологічні проблеми рекреаційної діяльності.
2. Рекреаційний потенціал Запорізької області.

Варіант 6

1. Територіальні рекреаційні системи: поняття, структура, особливості розвитку.
2. Рекреаційний потенціал та особливості рекреації африканського району.

Варіант 7

1. Методи і проблеми визначення рекреаційної спеціалізації району.
2. Рекреаційний потенціал та особливості рекреації в південноамериканському районі.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Рекреаційна географія як самостійна наука, її зв'язок з іншими географічними науками.
2. Об'єкт і предмет дослідження рекреаційної географії.
3. Рекреація: сутність, особливість.
4. Види рекреації за змістом і тривалістю.
5. Види рекреації за містом проведення.
6. Рекреаційна діяльність. Суб'єкти та об'єкти рекреації.
7. Вільний час. Оцінка вільного часу як фактора організації рекреаційної діяльності.
8. Рекреаційна освоєність території.
9. Територіальні рекреаційні системи.
10. Рекреаційні ресурси, їх типи.
11. Природні рекреаційні ресурси.
12. Соціально-економічні рекреаційні ресурси.
13. Культурно-історичні рекреаційні ресурси.
14. Види рекреаційних територій світу за наявністю певних рекреаційних ресурсів.
15. Фактори, що впливають на використання рекреаційних територій та їх ресурсів.
16. Ландшафтні пляжні рекреаційні ресурси.
17. Поняття “рекреаційних земель” у законодавстві України.
18. Гідромінеральні ресурси України.
19. Лікувальні грязі (пелоїди). Забезпеченість і використання цих ресурсів в Україні.
20. Ландшафтні пляжні ресурси України.
21. Культурно-історичні ресурси України.

22. Рекреаційні ресурси природоохоронних територій України.
23. Ресурсний рекреаційний потенціал території. Оцінка ресурсного рекреаційного потенціалу України.
24. Соціокультурні утворення, їх типи. Значення виділення різних типів соціокультурних утворень в рекреаційній географії.
25. Соціокультурні системи. Стандарти рекреації різних соціокультурних систем.
26. Типологія країн за належністю до певних соціокультурних утворень.
27. Картографічний метод дослідження в рекреаційній географії. Значення карт.
28. Елементи карти.
29. Властивості карт.
30. Класифікація карт. Туристичні карти.
31. Рекреаційне районування, його сутність.
32. Поняття “рекреаційного району”.
33. Рекреаційне районування.
34. Еволюція рекреаційної спеціалізації.
35. Типологічне рекреаційне районування.
36. Середземноморський рекреаційний підрайон.
37. Центральноевропейський рекреаційний підрайон.
38. Північноєвропейський рекреаційний підрайон.
39. Східний північноамериканський рекреаційний підрайон.
40. Західний північноамериканський рекреаційний підрайон.
41. Центральний північноамериканський рекреаційний підрайон.
42. Приморський північноамериканський рекреаційний підрайон.
43. Рекреаційний район Азії.
44. Рекреаційні райони Африки.
45. Рекреаційні райони Австралії та Океанії.
46. Характеристики туристичних потоків світу.
47. Варіанти розміщення країн щодо переважаючих напрямів туристичних потоків.
48. Фактори, що впливають на показники туристичних потоків.
49. Екологічні проблеми рекреаційної діяльності.

50. Штучне рекреаційне середовище та його збереження (на прикладі тематичних парків США).
51. Принципи раціонального природокористування.
52. Методичні підходи до економічної оцінки рекреаційних ресурсів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

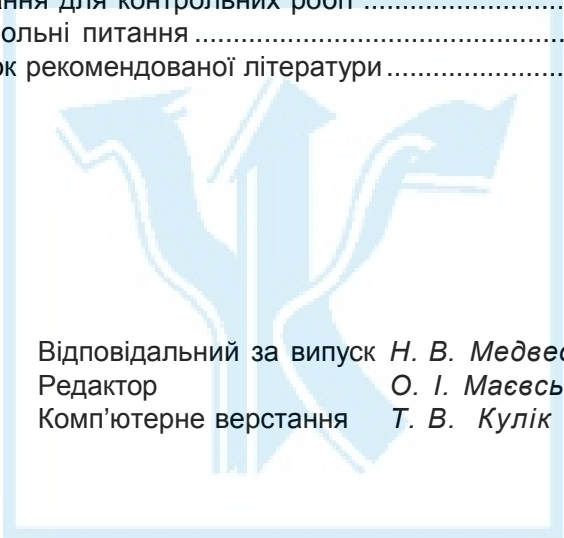
1. *Багров Н. В.* Принципы концепции рекреационного развития Крыма // Український географічний журнал. — 1997. — № 1. — С. 29–34.
2. *Бейдик О. О.* Словник-довідник з географії туризму, рекреології та рекреаційної географії. — К.: Палітра, 1997. — 130 с.
3. *Бобкова А.* Про поняття природних рекреаційних систем та ресурсів // Право України. — 2000. — № 5. — С. 51–54.
4. *Веденин Ю. А.* Динамика территориальных систем. — М.: Наука, 1982. — 212 с.
5. *Воловик В. М.* Ландшафтознавчий аналіз природних рекреаційних вузлів Східного Поділля // Український географічний журнал. — 1997. — № 1. — С. 39–43.
6. *Географічна енциклопедія України: В 3 т.* — К.: Укр. енцикл., 1989.
7. *Котляров Е. А.* География отдыха и туризма. — М.: Мысль, 1978. — 238 с.
8. *Лемешев М. Я., Щербина О. А.* Оптимизация рекреационной деятельности. — М.: Экономика, 1986. — 160 с.
9. *Мацола Н. С.* Рекреаційно-туристичний комплекс України. — Львів: Світ, 1997. — 254 с.
10. *Мироненко Н. С., Твердохлебов И. Т.* Рекреационная география. — М.: Изд-во МГУ, 1981. — 208 с.
11. *Нелюбин В. В., Ирисова Т. А.* Вариационная сущность санаторно-курортного дела // Теория и практика физической культуры. — 2000. — № 1. — С. 50–52.
12. *Николаенко Д. В.* Рекреационная география. — М.: Гуманит. издат. центр ВЛАДОС, 2003. — 288 с.

13. *Нудельман М. С.* Социально-экономические проблемы рекреационного природоиспользования. — К.: Наук. думка, 1987. — 132 с.
14. *Преображенский В. С.* Территориальная рекреационная система как объект изучения географических наук // Известия АН СССР. Сер. геогр. — 1877. — № 2.
15. *Пирожник И. И.* Основы географии туризма и экскурсионного обслуживания. — Минск, 1985. — 256 с.
16. *Про курорти.* Закон України від 05.10.2000 № 2026-III // ВВР України. — 2000. — № 50. — С. 435.
17. *Путрик Ю. С., Свешников В. В.* Туризм глазами географа. — М.: Мысль, 1986. — 158 с.
18. *Рекреационные системы* / Под ред. Н. С. Мироненко, М. М. Бочварова. — М.: Мысль, 1986. — 156 с.
19. *Руденко В. П.* Географія природно-ресурсного потенціалу України. — Львів: Світ, 1993. — 240 с.
20. *Теоретические основы рекреационной географии.* — М.: Наука, 1975. — 225 с.
21. *Теория рекреологии и рекреационной географии* / Под ред. В. С. Преображенского, И. В. Зорина. — М.: ИГ РАН, 1992. — 179 с.
22. *Энциклопедия туриста.* — М.: Рос. энцикл., 1993. — 458 с.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Рекреаційна географія”	5
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Рекреаційна географія”	5
Вказівки до виконання контрольної роботи	9
Завдання для контрольних робіт	10
Контрольні питання	11
Список рекомендованої літератури	13

Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *О. І. Маєвська*
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

МАУП
Зам. № ВКЦ-1992

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП